

Hoofdredacteur Liesbeth Van Impe neemt stelling na een gitzwarte week: "Vijf ongemakkelijke waarheden"

26/03/2016 om 09:00 door Liesbeth Van Impe

“Schrijf dáár eens over.” Het is een van de meest frequente aansporingen in de mailbox in weken als deze. Terwijl honderden uren radio en televisie en hele stapels krantenpapier gevuld worden met zowat alle mogelijke invalshoeken, opinies en analyses, klinkt vaak het verwijt dat net dat ene argument zwaar onderbelicht blijft. Het ene argument natuurlijk dat meteen ook alles zou verklaren. “Maar dat mogen jullie natuurlijk niet schrijven”, wordt er niet zelden aan toegevoegd. Welaan dan, ongemakkelijke waarheden. En wat ze ons leren over onszelf en de wereld.

1. Er is wel degelijk een probleem met de islam

Dé islam bestaat niet, dé moslim nog minder. Maar dat betekent niet dat er geen probleem is. Dat geldt niet alleen voor de meest radicale lezing van de islam die recht naar bommengordels en spervuur leidt. Ook gematigder interpretaties schurken oncomfortabel tegen de grenzen van ons samenlevingsmodel aan. En dat laatste moet ons meer zorgen baren, omdat het breder gedragen wordt en moeilijker weg te filteren is. Abdeslam sluit je op. Maar wat doe je met de jonge gasten die in het diepst van hun gedachten met hem sympathiseren? Of met de moslim die

terreur ondubbelzinnig veroordeelt, maar in de westerse samenleving toch vooral decadentie en losbandigheid ziet?

Specifiek voor de islam geldt dan nog het probleem dat het een godsdienst is die zich centraal in de samenleving stelt. Het is met andere woorden een religie die in onze seculiere maatschappij haar plaats niet kent. En alleen moslims zelf kunnen ze op haar plaats zetten.

Niet alle problemen met moslims hebben trouwens met religie te maken. Ook de slachtoffercultuur is bijzonder schadelijk. Zelfs bij reële onrechtvaardigheid. Calimero steekt zich weg onder een warme deken van verongelijkheid, die het slachtoffer ontslaat van de verplichting om iets aan het onrecht te doen. In het 'beste' geval leidt het naar apathie, in het slechtste naar een nihilisme dat nergens nog respect voor heeft. Een job niet krijgen wegens je afkomst is erg. Maar enkel een krankzinnige trekt de rechte lijn naar jezelf opblazen.

2. We blazen te hoog van de toren met onze waarden en normen

Onze normen en waarden, we dragen ze als een ereteken. Terecht, de liberale en sociale waarden van Europa bevrijden het individu en verankeren de solidariteit. Maar elke keer als we er onszelf mee op de borst kloppen, gaan we er te gemakzuchtig van uit dat we die ook consequent in de praktijk brengen. *Quod non.*

Al te vaak zijn we selectief: dezelfde mensen die graag toeteren over de gelijkheid van man en vrouw, zwijgen vaak zedig over bijvoorbeeld discriminatie op de arbeidsmarkt. Dat heet plots een veel complexer probleem te zijn of wordt simpelweg ontkend.

Nergens worden die waarden en normen trouwens sneller geofferd dan op het altaar van de internationale realpolitiek. Een onthoofding of geseling in Saudi-Arabië is toch iets anders dan dezelfde barbarij door ISIS. Als het echt moet, doen we straks wel weer zaken met Assad.

Het is een opmerking die je maar al te vaak hoort in de moslimgemeenschap. En te vaak hebben ze gelijk. Realpolitiek werkte zolang we het stiekem wel nog altijd als ons eigenbelang konden herkennen. Dat verandert in een diverse samenleving, waar mensen banden hebben met de hele wereld. Er is een verschil tussen morele verontwaardiging over een drone die onschuldige burgers doodt en de kwaadheid als zo'n drone je onschuldige tante doodt. Als Assad zenuwgas gebruikt tegen mensen uit je gemeenschap, dan wordt realpolitiek met Assad wat ze in werkelijkheid is: pure hypocrisie. Beleden door mensen die de hele tijd komen zeggen hoe superieur hun normen en waarden wel niet zijn.

3. Ze haten ons echt niet alleen omdat we vrij zijn

Het is de verklaring die president Bush gaf voor 9/11. Het is sindsdien het eerste wat je hoort na een aanslag. Onze manier van leven wordt aangevallen, onze waarden en normen, onze vrijheid. Omdat ze terroristen een doorn in het oog zijn.

Bekijk de recente geschiedenis van het Midden-Oosten. En zeg nog eens dat er geen redenen te bedenken zijn waarom daar mensen in hun stukgeschoten steden rondlopen die bijzonder kwaad zijn. Net zoals Europeanen zich verenigen in hun afschuw van terreur, doet een groot deel van de moslimwereld dat in hun afschuw over de dode kinderen van Irak of de verminkten van Syrië.

En neen, die woede is niet gebaseerd op een diepgaande analyse van de complexiteit van de wereldpolitiek. Het is niet in een cursus van Rik Coolsaet dat moslims zitten te radicaliseren. Net zomin als hun beleving van de islam geïnspireerd wordt door de koranexegese van Etienne Vermeersch. Net als wij na de terreur, kijken ze naar de horror en zoeken ze een schuldige.

4. We verliezen ons in bijkomstigheden

Buitenlandse kranten waren deze week ongemeen hard voor de “*failed state*” België. Al te vaak gaat het om de al te makkelijke karikatuur van het land dat 592 dagen zonder regering zat. Maar enig zelfonderzoek is wel op zijn plaats. Politieke energie en tijd zijn beperkt. Nu blijkt dat inlichtingen- en veiligheidsdiensten waarschijnlijk nog altijd structurele lacunes vertonen, we in grote delen van Brussel nauwelijks antennes hebben en fundamentele samenlevingsproblemen niet aangepakt zijn, kan je je toch echt beginnen af te vragen of het juist was om zoveel tijd en energie aan pakweg Brussel-Halle-Vilvoorde te besteden. En als terecht gewezen wordt op de hallucinante versnippering van de Brusselse macht, geldt dat dan ook niet voor het hele land, waar we niet eens een herdenkingsplechtigheid samen kunnen organiseren?

5. De War on Terror werkt niet

De War on Terror is vijftien jaar bezig. En die heeft intussen één twijfelachtig succes geboekt: je kan intussen echt van een oorlog spreken. En zelfs wij, ver van het front, worden er niet van gespaard. De idee dat je oorlog kan voeren in een ver land zonder zelf echt betrokken te raken, kan stilaan in de prullenmand. We weten geen blijf met de vluchtelingen die uit het oorlogsgebied gestrompeld komen. We weten geen raad met de wraakacties van ISIS die onze steden doen daveren. En we moeten ons echt gaan afvragen of nog wat meer bommen droppen op de regio echt de oplossing is.

*****

Tijdens de openingsscène van de voortreffelijke tv-reeks *The Newsroom* zit de zelfverklaarde neutrale journalist Will McAvoy in een debat tussen twee opiniemakers van links en rechts. De twee maken elkaar af met een gusto dat bij dat soort debatten hoort. En ze gebruiken er het vaste arsenaal van argumenten voor dat het bij de eigen achterban bijzonder goed doet, terwijl het bloed van de overkant er bij gaat koken. McAvoy doet niet mee, het geruzie vervaagt, alsof hij naar een debat onder water zit te luisteren. Een gevoel dat velen zullen herkennen na een week van terreuranalyses.

Zowat elk argument uit vijftien jaar War on Terror viel deze week te beluisteren. De posities zijn bekend, hun profeten ook. Allemaal hebben ze dé oplossing. Zou het? Echt? Brussel likt vijftien jaar na New York zijn wonden. En maakt nog maar eens duidelijk dat dé oplossing niet bestaat.

Wat als velen een beetje gelijk hebben en niemand volledig gelijk heeft? Niemand moet het eens zijn met bovenstaande ongemakkelijke waarheden. Maar we moeten er wel durven over na te denken. En niet alleen over de ongemakkelijke waarheden die vooral voor een ander vervelend zijn. De wereld is te complex geworden voor één simpel antwoord. Dat is de enige ongemakkelijke waarheid waar je vandaag honderd procent zeker van kan zijn.